

Az egyes írók felvonultatásával elérte szerzőnk, hogy az általánosítások mellett szóhoz jutott a sok különbség és ellentét is. Csakis így mutathatta meg a latin nyelv kifogyhatatlan lehetőségeit és gazdagságát.

A latin stílus legkitűnőbb elemeinek (Norden, Skutsch, Heinze, Weise, Devoto és mások) szellemét idéző tartalmas, fordulatos dialektikájú, vonzó könnyedséggel megírt, érdekes munka az okulás és öröm forrása azoknak, akik őrzik még lelkükben a nosztalgiát gimnáziumi nagy élményük, a latin nyelv után.

Kováts Gyula.

M. Körtvélyesi Mária I. M. B. V.: Tiszteletreméltó Ward Mária B. M. V. intézetének tanítási és nevelési rendszere. (A M. Kir. Horthy Miklós Tudományegyetem Pedagógiai Intézetének kiadványa.) Budapest, 1942., 8-r., 71 l.

Úgy hírlík, hogy a Horthy Miklós Tudományegyetem Pedagógiai Intézetének az a terve, hogy hazánk férfi és női tanítórendjeinek oktatási és nevelési rendszereit kívánja kiadványaiban bemutatni az érdeklődő közönségnek. Igen öröndetes hír, hiszen a művelt magyarság tekintélyes része nevelődik szerzetes iskolákban s mindenki figyelmére számot tarthat az, mi csoda sajátosságok, »novum«-ok jellemzik ezeket a rendszereket.

Körtvélyesi M. az angolkisasszonyok alapítójának, Ward Máriának, a XVI. század végén, s a XVII. első felében élt angol nőnek a küldetését, újszerű meglátásait, tanítási és nevelési elveit, ez elvek megvalósulását, a rend Magyarországon való elterjedését, mai tanítási és nevelési irányát ismereti nagy szeretettel, odaadással, tiszteletreméltó tájékozottsággal, itt-ott eddig ismeretlen adatok közzétételével és jóleső lelkesedéssel. Ward M. úttörője lett a nők világi apostolkodásának; Vives női eszményképét, a magas műveltségű, családjának élő, istenfélő, jámbor nőt a bátor, tettekéssz nő vonásaival egészítette ki. Az akkori vallási harcok feldúlták a családot, Ward M. ezért a leányok intézeti nevelésére gondolt s hazájában az első nőnevelő intézet megalapítását tervezte. Klauzura-mentességet óhajtott, hogy a rend tagjai az emberekkel közvetlenül érintkezzenek, mozgási lehetőségük legyen, az emberek között azok szokásai szerint éljenek és szigorúságukkal ne riasszák el azokat, akikre hatni akarnak. Tanítási tervezete a jezsuiták Ratio Studioruma alapján készült. A kulturmunkára való előkészítés mellett gyakorlati, háztartási, gazdasági téren is kiképezte a nőt. Intézete ingyen tanított.

Nagy dolgok nem szoktak a földön könnyen születni. Ward Máriának és társainak is sok-sok hányattatáson, megpróbáltatáson, szenvedésen kellett átesniök, amíg alapításuk szentszéki jóváhagyást nyert, amíg intézeteik elterjedtek. Magyarországra Pázmány Péter telepítette őket.

A szerző, ismétlem, érdemes munkát végzett. Nemcsak az angolkisasszonyok lehetnek hálásak neki, hanem az egész magyar pedagógiai tudomány is. Talán túlozza néhol a dicső alapító értékelését, de ez is érthető. Ward Mária nem annyira lángelme volt, mint inkább csodálatosan lángoló akarat, fáradhatatlan, céljától nem tágtató, az akadályoktól meg nem riadó, türemlő tudó, Istenben feltétlenül bízó, alázatos akarat. Hogy a szétdúlt család helyett a leányokat intézetekben kell nevelni, hogy nem elegendő számukra az elméleti oktatás, hanem gyakorlatira is szükség van, hogy az eredményes neveléshez és tanításhoz vidámság kell, hogy egy társadalmi réteg leányait sem lehet elhanyagolni, hanem iskolázni kell mindegyiket, hogy az ingye-

nes oktatásnak nagy jelentősége volt a múltban és van ma is, stb., ezeknél a felismeréséhez nem csupán lángelmével lehet eljutni, hanem rájön mind-egyikre a nyitott szemű, áldozatos okosság is, ebből pedig valóban bőven volt tiszteletreméltó Ward Máriában. Ő a biblia emlegette »mulier fortis«, a bátor nő, aki »os suum aperuit sapientiae«, bölcs dolgokat beszélt, aki »manum suam misit ad fortia«, merész cselekedetekbe fogott.

Említi a szerző az angolkisasszonyok mai tanítási és nevelési irányának főbb vonásait is. Mind helyes, amiről ír, de van valami, amit napjainkban minden leánynevelőnek különös figyelemre kellene még méltatnia. A női lélek nem annyira, a szintézis, az összefogás lelke, hanem inkább analízisé, a részleteké, a szétválasztásé. A világért sem mondom, hogy csak az első becses, a másik nem, de a mai élet s az igaz kereszténység bizonyos irányban egyiséget sürget. Nem szabad a nőket jogosan érnie annak a súlyos vádnak, hogy főleg ők a gátjai a nemzeti, népi egységnek, hogy a közösségek életét ők szaggatják szét elsősorban, hogy különösen ők teszik lehetetlenné az összefogást. Nagy-nagy áldás hullanék azokra a leánynevelőkre, akik már a zsenge gyermeki lélekben visszazorítani igyekeznének a társadalmi góg, a lenézés, a sokfelé szakadás, az elkülönülésre vágyakozás vészes hajlandóságait.

Kár, hogy a szép és lelkes füzet latin idézetei tele vannak sajtóhibákkal.

Stuhlmann Patrik

Szögi Endre: A zenei képesség és tehetség elemzése. (Közlemények a Szegei Ferenc József-Tudományegyetem Pedagógiai-Lélektani Intézetéből. 36. sz.) Szeged, 1940. 8-r., 59 l.

Értekezésében a szerző a zenei képesség megállapítására törekszik kísérletek alapján. Kísérleteit 10—12 éves polgári iskolai tanulókon végezte s mivel az ország tanuló ifjúságának jelentős hányada polgári iskolába jár, a jövő társadalom lényeges részének zenei előképzettségéről ad értékes képet, azonkívül azt a célját, hogy vegyes intelligenciájú egyéneket vizsgáljon, így érthette el legjobban.

Mit nevezünk zenei képességnek, illetőleg tehetségnek? Megkülönböztünk általános és speciális intelligenciát, az előbbi körébe tartoznak az általános értelmi képességek, az utóbbi pedig értelmiségi többlet s ez már a képesség vagy a tehetség jelenléte. Az általános intelligencia az alapja a speciális intelligenciának, hiányát nem lehet semmivel sem pótolni. A viszonyító érzéknek a zenében is szerepe van, még pedig alacsonyabb fokon belátás, magasabb fokon önálló kapcsolat alakjában. Általában csak az alkotó képesség jelent tehetséget, a zenében azonban már az előadóművészekről is mint tehetségekről beszélünk annak ellenére, hogy csak reprodukálnak. Ez a reprodukálás azonban már majdnem a produktivitás fokáig jut el, mivel az előadóművészek a mások zenéjével kapcsolatos belső élményeiket magukból kivetik, közlik a hallgatósággal. A legtöbb esetben a művészi magaslaton álló egyének a produktivitás magaslataira is fel tudnak emelkedni. A zenei tehetséget nem csupán a zenei képességek összessége alkotja, hanem az ember egyéniségének is döntő szerepe van benne. A zenei képességek és az egyéniség kölcsönhatása oly erős, hogy analitikusan szétbontani őket csak kivételes esetekben lehet.

Kísérleteiben a szerző a zenei képességek fejleszthetőségét s ezzel kapcsolatban a muzikalitás kifejlődését vizsgálja. A muzikalitás alkotóelemeit